

Казначеев Максим Вячеславович

аспірант, відділ психології масової комунікації та медіаосвіти,
Інститут соціальної та політичної психології НАПН України,
м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1554-7634>
kaznacheev9231@gmail.com

**ПЕРСПЕКТИВИ РОЗРОБЛЕННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ДОСЛІДЖЕННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОВЕДІНКИ ЩОДО ЕКОЛОГІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ
В УМОВАХ ВІЙНИ**

Актуальність дослідження: вивчення інформаційної поведінки щодо екологічної інформації під час війни та післявоєнної відбудови має вирішальне значення для зменшення безпосередніх екологічних ризиків та підтримання сталого відновлення, адже на проєкологічні настановлення та поведінку, як і на поведінку у відповідь на наявні екологічні і техногенні ризики, суттєво впливає те, як люди взаємодіють з інформацією. Наразі немає спеціалізованих інструментів для вивчення унікальних характеристик інформаційної поведінки в екологічному контексті, і розроблення такого інструменту має важливе значення для подальших досліджень у цій галузі, так само як отримані результати можуть бути використані в практичних сферах, як-от ризик-комунікації та формування екологічної грамотності.

Мета статті: аналіз психометричних показників надійності та валідності розробленого опитувальника «Інформаційна поведінка щодо екологічної інформації» та результатів дослідження з його застосуванням.

Методологія. Дослідницький факторний аналіз з використанням аналізу основних компонент з ротацією Varimax проведено на відповідях 129 учасників на запропоновані 37 питань, які стосувалися різноманітних аспектів інформаційної поведінки щодо екологічної інформації. Внутрішня узгодженість пунктів, включених у фактори, оцінювалася за допомогою коефіцієнта надійності альфа Кронбаха.

Результати. Визначено компоненти інформаційної поведінки: пошук інформації, ненавмисне отримання інформації, залученість до інформації (когнітивний і афективний компоненти), уникнення та ігнорування інформації, обмін інформацією. На основі проведеного факторного аналізу вибудовано чотирифакторну структуру, фактори якої можна охарактеризувати як певні типові патерни поведінки: «скептична і байдужа інформаційна поведінка», «проактивна інформаційна поведінка», «сприйнятливий і рефлексивний залучення до екологічної інформації», «уникання інформації про навколишнє середовище». Пункти, включені у фактори, продемонстрували досить високу внутрішню узгодженість серед усіх виокремлених факторів: фактор 1 мав альфа 0,86, фактор 2 – 0,79, фактор 3 – 0,73, фактор 4 – 0,75 відповідно.

Перспективи подальших досліджень полягають у перевірці даних первинних розвідок на більшій вибірці досліджуваних та підтвердженні отриманих результатів.

Ключові слова: інформаційна поведінка; екологічна психологія; екологічна інформація; інформаційна поведінка в умовах війни; розроблення психодіагностичного інструментарію.

Maxim V. Kaznacheev

Postgraduate Student,
Department of Psychology of Mass Communication and Media Education
Institute of Social and Political Psychology
of the National Academy of Sciences of Ukraine,
Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1554-7634>
kaznacheev9231@gmail.com

**PROSPECTS FOR DEVELOPING A TOOLKIT FOR RESEARCHING
INFORMATIONAL BEHAVIOR WITH RESPECT TO ENVIRONMENTAL
INFORMATION IN WAR CONDITIONS**

The relevance of the study is that studying information behavior regarding environmental information during war and post-war reconstruction is crucial for reducing immediate environmental risks and supporting sustainable recovery, as pro-environmental attitudes and behavior, as well as behavior in response to existing environmental and man-made risks, are significantly influenced by how people interact with information. Currently, there are no specialized tools for studying the unique characteristics of information behavior in an environmental context, and the development of such a tool is important for further research in this area, as well as the results obtained can be used in practical areas such as risk communication and the formation of environmental literacy.

The purpose of the article: to present the questionnaire “information behavior regarding environmental information”, which is in the process of development, the initial psychometric indicators of its reliability and validity, and to present the results of an empirical study.

Method: Exploratory factor analysis using principal component analysis with Varimax rotation was conducted on the responses of 129 participants to the proposed 37 questions that related to various aspects of information behavior regarding environmental information. The internal consistency of the items included in the factors was assessed using the Cronbach's alpha reliability coefficient.

Findings: The components of information behavior are identified: information search, unintentional information acquisition, engagement in information (cognitive and affective components), avoidance and ignoring of information, and information exchange. The conducted factor analysis allowed us to identify a four-factor structure, the factors of which can be characterized as certain typical patterns of behavior, among which the following were identified: Skeptical and indifferent information behavior, Proactive information behavior, Receptive and reflective engagement with environmental information, Avoidance of environmental information due to emotional and informational stress. The items that were included in the factors demonstrated good internal consistency among all the identified factors. In particular, factor 1 had an alpha of 0.86, factor 2 - 0.79, factor 3 - 0.73, and factor 4 - 0.75.

Prospects for further research lie in verifying the initial findings on a larger sample of subjects and confirming the results obtained.

Keywords: information behavior; ecological psychology; ecological information; information behavior in wartime; development of psychodiagnostic tools.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Війна загострює наявні екологічні проблеми та створює нові ризики, як-от забруднення водних джерел і повітря, руйнування екосистем, ризики великих техногенних катастроф, і загалом справляє значний руйнівний вплив на навколишнє середовище. Деградація навколишнього середовища (одночасне погіршення природних і соціальних умов життя) під час війни поширюється на тисячі квадратних кілометрів (Hryhorczuk et al., 2024). Отож екологічні ризики та небезпеки, і без того складні та багатогранні, значно посилюються.

Розуміння та вивчення того, як окремі особи і громади шукають, інтерпретують і використовують екологічну інформацію в умовах війни, є важливим з кількох причин. По-перше, воєнний час порушує традиційні інформаційні канали, ускладнюючи для постраждалого населення доступ до точних і своєчасних даних про навколишнє середовище. По-друге, дезінформація та пропаганда під час воєн значно посилюється, ще більше ускладнюючи процес ухвалення рішень та адекватну оцінку інформації. По-третє, психологічний та інформаційний стрес, пов'язаний з війною, впливає на те, як люди сприймають інформацію та реагують на неї, підкреслюючи необхідність адаптації стратегій повідомлень про ризики та екологічні проблеми до цих специфічних умов. Вивчення інформаційної поведінки щодо інформації про навколишнє середовище в умовах гострої фази війни має не тільки важливе значення для вирішення безпосередніх комунікаційних проблем, а й відіграватиме важливу роль у післявоєнній відбудові, тому що проекологічні настрої, включно з наданням пріоритету відновленню навколишнього середовища і сталим практикам (таким, які дають змогу задовольнити потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби), є критично важливими для вирішення проблем, що виникатимуть у процесі екологічного відновлення. Відповідно, зв'язок між різними аспектами

інформаційної поведінки і проекологічною поведінкою та спрямованістю знаходить підтвердження в достатній кількості наукових досліджень (D'Amato et al., 2019; Xiao et al., 2022; Karimi et al., 2021).

Незважаючи на важливість цієї сфери досліджень, у масиві сучасних знань є значна прогалина. Хоча інформаційну поведінку широко вивчали в багатьох контекстах, як-от стихійні лиха, техногенні катастрофи чи кризи в галузі охорони здоров'я, мало відомо про те, як вона проявляється в специфічних умовах повномасштабної війни. Наявні теоретичні рамки та методології недостатні для виявлення особливостей інформаційної поведінки в таких умовах. Наразі немає усталених інструментів чи стандартизованих підходів для вивчення того, як люди взаємодіють з інформацією про навколишнє середовище та екологічні і техногенні ризики під час широкомасштабних воєн, що залишає дослідників і практиків без необхідних ресурсів для оцінювання та ефективного вирішення певних дослідницьких і практичних проблем. Такий брак інструментарію підкреслює актуальність розроблення нових інструментів вивчення інформаційної поведінки щодо екологічної інформації в умовах війни, які мають враховувати унікальні характеристики умов війни (як-от збільшення ризиків техногенних катастроф та шкода, завдана безпосередньо війною; визначення пріоритизації екологічної інформації в умовах безлічі інших інформаційних стресорів; загострені емоційні стани; інформаційне перевантаження тощо).

Підсумовуючи, зазначимо, що дослідження інформаційної поведінки щодо інформації про навколишнє середовище під час війни і повоєнного часу має важливе значення для зменшення негативного впливу безпосередніх екологічних ризиків та подальшого виховання проекологічної спрямованості через медіаінструменти під час повоєнного відновлення. Усуваючи наявний пробіл у знаннях і сприяючи створенню спеціального інструментарію для вивчення інформаційної поведінки в цій сфері, наше дослідження може сприяти як теоретичному прогресу, так і практичним рішенням, адже уможливорює та закладає основу для більш глибокого вивчення окресленої сфери.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, виокремлення нерозв'язаних частин загальної проблеми. У цій роботі ми використовуємо поняття «інформаційна поведінка», яке описує значну варіативність поведінки, що стосується взаємодії з інформацією, – як люди шукають, споживають і використовують інформацію (Bates, 2017). Це поняття охоплює широкий спектр дій та форм поведінки як цілеспрямованої та активної, так і пасивної: уникнення, споживання, імовірність випадкової зустрічі, упорядкування, зберігання, створення, обмін, поширення та рішення припинити використання інформації тощо (Agarwal, 2022). Отже, інформаційну поведінку можна вважати певним «парасольковим терміном», який об'єднує дослідження, що торкаються різноманітних форм взаємодії з інформацією. Водночас деякі дослідники використовують також поняття «інформаційні практики», розглядаючи їх як схожі, а інколи й ідентичні концепти (Savolainen, 2008; Zhong et al., 2023).

Ранні фундаментальні моделі, як-от модель інформаційної поведінки Вільсона (Wilson, 1999) і процес пошуку інформації (ISP) (Kuhlthau, 1991), підкреслюють когнітивні, емоційні та контекстуальні фактори, що впливають на те, як люди взаємодіють з інформацією. Наприклад, Wilson (1999) припускає, що інформаційну поведінку людини можна аналізувати як три кластери діяльності: (1) сприйняття інформаційних потреб, (2) пошук інформації та (3) використання інформації. Праці Belkin (2005) та інших дослідників (Case, & Given, 2016) також демонструють, що на кожну з цих інформаційних дій (потреба, пошук, використання) впливають когнітивні, афективні та ситуативні змінні, які спільно визначають перебіг і результат інформаційної поведінки.

За останні два десятиліття ця сфера досліджень розширилася та оприявнила справжню складність того, що дослідники називають інформаційною поведінкою людини. Найбільш широко різноманітні аспекти дослідження інформаційної поведінки представлені у великих систематичних оглядах, які демонструють досить широке комплексне охоплення досліджуваної сфери (St. Jean et al., 2021; Wilson, 2022; Given et al., 2023; Agarwal, 2023). Крім систематичних оглядів, у науковій літературі широко представлені дослідження деяких конкретних і специфічних аспектів інформаційної поведінки та контекстів, у межах яких вона реалізується, – наприклад, медіаактивності і медіаторчості (Вознесенська, 2011), медіапрактик підлітків в умовах масштабної кризи у сфері охорони здоров'я (Найдьонова та ін., 2021), інформаційно-пошукової поведінки в середовищах віртуальної реальності (Schleußinger et al., 2023) та інформаційної поведінки, пов'язаної з візуальним контентом (Cho et al., 2022), схильності людей шукати інформацію про ризики або уникати такої інформації (Choo, 2017) та інформаційної поведінки щодо ризиків (Griffin et al., 2013).

Інформаційна поведінка щодо екологічної інформації – спеціалізована галузь дослідження інформаційної поведінки, яка вивчає, як люди і громади взаємодіють з інформацією про екологічні явища, процеси, ризики та проблеми, як-от зміна клімату, забруднення навколишнього середовища або природні катаклізми і техногенні катастрофи тощо. У контексті досліджень сприйняття екологічної інформації також можна навести низку досліджень, які переважно зосереджені на впливі інформації та інформаційної поведінки на формування проєкологічних форм поведінки (Borgstede, & Andersson, 2010; Xiao et al., 2022; Meng et al., 2023; Dagiliūtė, 2023; Karimi et al., 2021), а також інформаційно-пошуковій поведінці щодо інформації про екологічні ризики (Ahn, & Noh, 2020; Hmielowski et al., 2018), чинників уникнення такої інформації (Kahlor et al., 2020). Не так багато досліджень присвячено вивченню інформаційної поведінки під час збройних конфліктів (Gohdes, & Steinert-Threlkeld, 2024; Ayalon, & Aharony, 2024; Wilson, & Maceviciute, 2025) і значно більше – в умовах екологічних катастроф (Lawson et al., 2024; Lachlan et al., 2024; Rahmi et al., 2018; Spence et al., 2008).

Метою дослідження є аналіз психометричних властивостей – надійності і валідності – розробленого опитувальника «Інформаційна поведінка щодо екологічної інформації», а також вивчення особливостей інформаційної поведінки молоді щодо екологічної інформації на основі його практичного застосування.

Виклад основного матеріалу дослідження з його теоретичними засадами, описом методів і методик та повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як було продемонстровано вище, інформаційна поведінка є складним феноменом, який проявляється варіативністю форм і контекстів, у межах яких вона реалізується. Тому першим етапом формування індикаторів опитувальника стала систематизація компонентів інформаційної поведінки. На першому етапі створення переліку питань було класифіковано та визначено складники інформаційної поведінки щодо екологічно релевантної інформації, серед яких виокремлено такі цілісні компоненти інформаційної поведінки, які забезпечують розуміння того, як люди взаємодіють з інформацією (табл. 1).

Таблиця 1

Компоненти інформаційної поведінки

Пошук інформації	Цілеспрямовані та систематичні зусилля для пошуку конкретної інформації. Активний пошук інформації для задоволення інформаційних потреб. Часто керується уявною релевантністю, надійністю та доступністю джерел інформації.
Ненавмисне отримання інформації	Випадкове натрапляння на інформацію без активного її пошуку. Часто виникає під час повсякденного користування медіа. Цей компонент фіксує ненавмисне отримання інформації під час дій, не спрямованих на її пошук. Цей компонент підкреслює поширеність інформації в повсякденному житті та її здатність впливати на знання, ставлення і поведінку навіть без прямих зусиль з її пошуку. Проте все ж є необхідність усвідомлення, розуміння та уваги, коли йдеться про вплив.
Залученість до інформації (когнітивний та афективний компоненти)	Залученість відображає глибину та інтенсивність взаємодії з інформацією, охоплюючи як когнітивний, так і емоційний виміри. До цього компонента можна віднести когнітивні процеси, які беруть участь в опрацюванні інформації – те, як люди сприймають і розуміють інформацію. У цьому разі можна розглядати, звичайно умовно, когнітивні процеси фільтрування та запам'ятовування інформації як частину когнітивного складника залученості до інформації. Афективна залученість пов'язана з емоційним впливом, який підтримує та опосередковує взаємодію з інформацією (наприклад, такі емоційні реакції, як страх, надія, інтерес чи довіра, які впливають на те, як інформація сприймається і як з нею поводяться). Цей компонент фіксує цілісний досвід взаємодії з інформацією, відображаючи, як вона резонує інтелектуально та емоційно з інформаційними потребами людини.
Уникнення та ігнорування інформації	Цей компонент відображає навмисне рішення ігнорувати певні типи інформації чи уникати їх. Уникнення, яке часто ґрунтується на емоційних та психологічних чинниках, може виникати через перевантаження інформацією, занепокоєння щодо змісту чи уявної невідповідності поточним потребам. Воно часто висвітлює захисні стратегії, які люди використовують, щоб зберегти концентрацію, зменшити стрес або захиститися від інформації, яка може викликати небажані емоційні стани. Крім цього, звичайне ігнорування може бути наслідком простої уявної іррелевантності інформації поточним потребам.
Обмін інформацією	Цей компонент характеризує поширення інформації шляхом усної, письмової чи цифрової комунікації. Обмін може бути як навмисним і цілеспрямованим, як-от під час навчання, так і більш випадковим та несистемним – наприклад, випадкові розмови чи перепост у соціальних мережах. Мотивація поширення інформації може об'єднувати широкий спектр різних мотивів, як-от альтруїзм, самовираження, підтримання соціальної ідентичності тощо. Цей компонент відображає соціальну та комунікативну природу інформаційної поведінки.

На основі виокремлених компонентів складено опитувальник із 37 питань, що охоплюють різноманітні аспекти окреслених вище конструктів.

Вибірка. У дослідженні взяли участь студенти Львівського національного університету імені Івана Франка та Київського національного університету імені Тараса Шевченка віком від 18 до 28 років. Усього дані зібрано у 129 учасників (жінок – 92 і чоловіків – 37), середній вік – 20,8 років. Збирання даних відбувалося онлайн за допомогою анкетування в гугл-формі у листопаді-грудні 2024 року. Інформація, отримана під час онлайн-опитування, може бути обмежена через упередження щодо самооцінки, як-от соціальна бажаність і потенційно неправильне тлумачення запитань. Крім того, вибірка може бути не повністю репрезентативною для ширшої сукупності, що обмежує можливість узагальнення, адже збирання даних відбувалося у великих містах серед молоді, яка навчається (студентів).

Адекватність даних для факторного аналізу оцінювали за допомогою міри адекватності вибірки Кайзера – Майєра – Олкіна (КМО), яка дала значення 0,78, що свідчить про достатню придатність бази даних для факторного аналізу. Критерій сферичності Бартлетта був значущим ($\chi^2 = 2197,79$, $p < 0,001$), що підтверджує достатню взаємкореляцію між змінними.

Матеріали. Для збирання даних використано 37 питань розробленої анкети самозвіту, присвяченої вивченню інформаційної поведінки щодо екологічної інформації в медіа та пов'язаної з різноманітними аспектами інформаційної поведінки. Компонент «пошук інформації» містив шість тверджень; приклад твердження – «Я цікавлюся інформацією з екологічної проблематики, постійно звертаю увагу на новини щодо цієї теми та інколи самостійно шукаю додаткову інформацію». Блок «ненавмисне отримання інформації» охоплював шість тверджень; приклад твердження – «Я дізнавався/дізнавалася про екологічні ризики, пов'язані з війною (наприклад, знищення екосистем, забруднення, ризики масштабних техногенних аварій), завдяки новинам, фільмам чи програмам, які я дивився/лася з інших причин». Блок залученість до інформації об'єднував шість тверджень; приклад твердження – «Я відчуваю емоційну залученість, коли ознайомлююся з медіаматеріалами, присвяченими екологічній проблематиці чи які сповіщають про екологічні ризики та проблеми» або «Я можу сказати, що схильний/схильна запам'ятовувати і в подальшому обмірковувати інформацію, пов'язану з екологічною проблематикою чи техногенними ризиками, на яку я натрапляю». Блок «обмін інформацією» складався із трьох тверджень; приклад твердження – «Я використовую соціальні мережі для поширення інформації про екологічні проблеми». Блок «ігнорування та уникнення» містив тринадцять тверджень, оскільки залучав дві відмінні форми поведінки; наприклад, твердження для визначення уникнення – «Я уникаю пошуку інформації про техногенні ризики та екологічну шкоду в умовах війни, тому що це викликає у мене тривогу чи занепокоєння», і для визначення ігнорування – «Коли я стикаюся з екологічною інформацією, то відчуваю байдужість або незацікавленість». Для оцінювання пунктів ми використовували шкалу Лайкерта в діапазоні від 1) категорично не згоден, (2) швидше не згоден, (3) важко сказати до (4) швидше згоден і (5) повністю згоден.

Факторний аналіз. Для визначення прихованих вимірів, що лежать в основі набору спостережуваних змінних, використано аналіз головних компонент (РСА) з обертанням Varimax для досягнення ортогональних (некорельованих) факторних рішень. Проведено факторний аналіз 37 тверджень опитувальника. За результатами аналізу отримано чотирифакторне рішення, яке пояснює 46% загальної дисперсії. Початкові власні значення показали, що перші чотири фактори пояснюють 14%, 12%, 11% і 9% дисперсії відповідно. Факторні навантаження вище $\pm 0,5$ вважалися значущими. Рішення з обертанням дало змогу виявити таку структуру:

Факторні навантаження та інтерпретація. Фактори позначено як: (1) екологічна байдужість і скептицизм або ж скептична та байдужа інформаційна поведінка, (2) активна екологічна інформаційна поведінка, (3) сприйнятливий і рефлексивний залучення до екологічної інформації та (4) уникнення екологічної інформації.

Перший фактор «Скептична і байдужа інформаційна поведінка». До його складу увійшло вісім тверджень. Він відображає незацікавлене або байдуже ставлення до екологічних проблем, особливо під час війни. Цей фактор може описувати психологічну тенденцію применшувати екологічні ризики та проблеми, коли пріоритети-конкуренти сприймаються як більш безпосередні та важливі. Результати свідчать про те, що поведінка, яку описує цей фактор, може охоплювати такі характеристики:

1) *скепсис щодо екологічної інформації:* сюди належать пункти, які відображають сприйняття екологічних ризиків перебільшеними та бачення проблем навколишнього середовища як другорядних або таких, що відволікають від більш насущних проблем;

2) *байдужість або брак залученості:* пункти відображають відчуття байдужості або незацікавленості в екологічній інформації та свідоме відкидання такої інформації як такої, що не стосується безпосередніх проблем і пріоритетів у повсякденному житті;

3) *сприйнята інформаційна достатність або незацікавленість:* відчуття, що інформації, яку вони вже мають, достатньо і додаткова інформація не потрібна чи зайва та можуть не звертати уваги на інформацію про проблеми навколишнього середовища, оскільки вважають їх менш важливими та значущими, ніж інші більш нагальні проблеми.

Другий фактор позначено як «Проактивна інформаційна поведінка». Цей фактор об'єднує сім тверджень. Змінні, що навантажуються у фактор 2, відображають загальну тенденцію проактивної залученості та інтересу до інформації щодо екологічної проблематики, зокрема щодо пошуку, обміну та дій на її основі. У факторі фіксується проактивне і залучене ставлення до екологічної проблематики, що відображає поведінку та мотивацію, зосереджену на бажанні бути обізнаним, інтерес до теми, активну пошукову поведінку, обмін інформацією та ухвалення рішень під впливом інформації. Високі факторні навантаження виокремлюють осіб, які не лише поінформовані про екологічні проблеми, а й вживають свідомих заходів, щоб поглибити розуміння, інтегрувати ці знання у свої соціальні взаємодії та повсякденні практики:

1) *проактивний пошук інформації:* Респонденти самостійно шукають інформацію про екологічні проблеми, цілком очевидними є сильна зацікавленість та бажання бути в курсі екологічних тем; вони також підписані тематичні медіаджерела або використовують їх, щоб бути в курсі актуальної інформації;

2) *обмін і поширення в соціальних мережах:* фактор також містить твердження щодо обміну інформацією про навколишнє середовище з друзями, родиною і через соціальні медіаплатформи;

3) *вплив на щоденні рішення:* Наприклад, на повсякденний вибір респондентів у сфері поводження з відходами, споживання енергії і на іншу екологічно свідому поведінку впливає інформація із джерел ЗМІ;

4) *усвідомлення екологічних ризиків у таких умовах, як війна:* ці респонденти стикалися з дискусіями про ризики війни для навколишнього середовища та здоров'я, що відображає більш широку їхню екологічну обізнаність у різних контекстах та активну комунікаційну залученість.

Фактор 3 означено як «Сприйнятливий і рефлексивний залучення до екологічної інформації». Цей фактор об'єднує шість тверджень і фіксує пасивну, але вдумливу взаємодію з екологічною інформацією, наголошуючи на процесі натрапляння на екологічну інформацію, а відтак її опрацювання та інтегрування. Цей фактор представляє людей, які не є активними шукачами інформації про навколишнє середовище та

екологічні ризики і проблеми, але відкриті до неї, вдумливо ставляться до отриманої інформації і готові в разі потреби поділитися нею з іншими. Їхня участь формується випадковим натраплянням на інформацію, яку вони інтегрують у своє розуміння екологічних проблем. Змінні, що утворюють фактор 3, свідчать про сприйнятливність до інформації про навколишнє середовище та її вплив на ставлення і переконання. Високі факторні навантаження характеризують індивідів, які не обов'язково є активними шукачами інформації, але уважно ставляться до проблем навколишнього середовища та рефлексують щодо них, коли стикаються з такою інформацією:

1) *обмін і спілкування*. Респонденти діляться з іншими екологічною інформацією, яку вважають важливою. Це говорить про готовність також посилювати транслявання та поширення інформації комунікаційними ланцюжками;

2) *рефлексія та інтерналізація*. Твердження опитувальника свідчать про запам'ятовування і рефлексування щодо екологічної інформації, що відображає більш глибоку когнітивну залученість;

3) *вплив на погляди і ставлення*. Екологічна інформація впливає на думку респондентів щодо екологічної політики та захисту навколишнього середовища. Це говорить про зв'язок між отриманням інформації та змінами в переконаннях;

4) *пасивне споживання та увага*. Респонденти дізнаються про екологічні ризики, зокрема пов'язані з війною, через медіаджерела, якими вони вже користуються, або з контенту, який переглядають з іншою метою, так само як випадково стикаючись з інформацією про навколишнє середовище, вони з більшою ймовірністю ознайомляться з нею, якщо вона здається достовірною.

Четвертий фактор дістав назву «*Уникання інформації про навколишнє середовище*». Твердження, що навантажуються у факторі 4, наводять на думку про навмисне уникання інформації, але за участі інших, порівняно з першим фактором, мотиваційних схем – через емоційне та інформаційне перевантаження. Цей фактор описує осіб, які свідомо відмовляються від такої інформації через хвилювання, занепокоєння або перевантаження іншою інформацією. Цей фактор фіксує навмисне відсторонення від інформації про навколишнє середовище, спричинене почуттям тривоги, занепокоєння. Це також може підкреслювати психологічний тягар, який екологічні новини про руйнування, катастрофи і техногенні ризики можуть накладати на деяких людей. Цей фактор описує людей, які не залучені в споживання інформації щодо екології та навколишнього середовища не через незацікавленість, а з інших причин і які застосовують механізми подолання емоційної напруженості чи когнітивного перевантаження. Це підкреслює важливість того, як передається інформація про навколишнє середовище, оскільки надто тривожні або надмірні повідомлення можуть ненавмисно відштовхнути цю групу:

1) *навмисне уникання*: респонденти свідомо уникають читання, перегляду чи пошуку екологічної інформації. Вони також можуть вибірково ігнорувати конкретні теми в екологічних питаннях, як-от зміна клімату, катастрофи та антропогенні ризики;

2) *емоційний вплив*: занепокоєння і тривога через екологічні ризики є одними з важливих мотиваторів для уникнення. Почуття пригніченості величезним обсягом або емоціогенністю інформації також призводить до тенденції її ігнорування;

3) *реакція на перевантаження інформацією*: пункти, які навантажуються цим фактором, свідчать про відчуття втоми або перевантаження через інформацію, що спонукає відмовлятися від такого контенту.

Аналіз надійності. Кожен фактор продемонстрував хорошу внутрішню узгодженість (альфа Кронбаха $> 0,7$, від 0,73 до 0,86) (табл. 2), відповідаючи теоретичним очікуванням та даючи розуміння різноманітних патернів інформаційної поведінки щодо екологічної інформації. Альфа Кронбаха була розрахована для кожного

фактору, щоб оцінити внутрішню узгодженість пунктів. Значення коливалися від 0,73 до 0,86, що свідчить про достатню внутрішню узгодженість пунктів серед усіх виокремлених факторів (див. табл. 2). Зокрема, фактор 1 мав альфа 0,86, фактор 2 – 0,79, фактор 3 – 0,73, а фактор 4 – 0,75. Високі альфа-коефіцієнти Кронбаха, які спостерігаються для всіх факторів, свідчать про те, що виокремлені фактори надійно описують різні аспекти інформаційної поведінки, підтверджуючи достовірність факторної структури, визначеної в дослідницькому факторному аналізі, хоча фактори 3 і 4 продемонстрували прийнятну надійність.

Таблиця 2

Внутрішня узгодженість пунктів виокремлених факторів

Фактор	Кількість пунктів	Альфа Кронбаха
1. Екологічна байдужість	8	0.86
2. Активна залученість	7	0.79
3. Сприйнятливість і рефлексивність	6	0.73
4. Уникання через стрес	5	0.75

Обмеження дослідження. Хоча дослідження надає початкові докази конструктивної валідності та надійності опитувальника «Інформаційна поведінка щодо екологічної інформації», слід визнати кілька обмежень і зазначити, що одне дослідження не може підтвердити валідність інструменту, а тому запропонований опитувальник ще потребує тривалого процесу оцінювання, переоцінки, удосконалення та розвитку, а також накопичення даних численних досліджень. По-перше, обсяг і склад вибірки можуть обмежити поле для узагальнення результатів. По-друге, опитувальник потребує досліджень з підтвердженням інших форм валідності і наразі торкається лише факторної валідності й внутрішньої узгодженості як компонентів конструктивної валідності. По-третє, належить також підтвердити оцінку стабільності результатів в часі.

Практична/соціальна значущість дослідження. Розроблення опитувальника, спрямованого на вивчення інформаційної поведінки, пов'язаної з екологічною інформацією, має важливе практичне значення. Цей опитувальник може стати для дослідників, освітян та інших зацікавлених осіб стандартизованим інструментом оцінювання того, як люди шукають, опрацьовують і використовують інформацію, пов'язану з екологічною проблематикою, з виокремленням типових патернів інформаційної поведінки щодо неї. Це, зі свого боку, дає змогу пристосувати комунікаційні стратегії до різних типів аудиторій і може допомогти у створенні більш ефективних освітніх та комунікаційних програм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Апробація розробленого опитувальника «Інформаційна поведінка щодо екологічної інформації» на студентській молоді дала змогу оцінити конструктивну валідність цього інструменту та визначити на його основі потенційні моделі інформаційної поведінки щодо екологічної інформації в цій соціальній групі. Дослідницький факторний аналіз та альфа-оцінки надійності Кронбаха, застосовані для вивчення первинних психометричних показників опитувальника в цьому дослідженні, є важливим початковим етапом у розробленні надійного та валідного опитувальника для оцінювання особливостей інформаційної

поведінки щодо екологічної інформації у воєнний час. Виявлена чотирифакторна структура забезпечує розуміння деяких особливостей поведінки щодо екологічної інформації, тоді як показники внутрішньофакторної узгодженості свідчать про те, що попередньо виокремлені шкали є перспективними для подальшої роботи над ними.

Подальші зусилля мають бути спрямовані на підтвердження факторної структури (CFA), проведення тестів конвергентної, дискримінантної і критеріальної валідності, щоб переконатися, що опитувальник точно вимірює відповідні конструкції. Додаткові аналізи надійності (тест-ретест) допоможуть забезпечити часову стабільність і надійність елементів.

Підбиваючи підсумки, можемо сказати, що поточне дослідження закладає лише основи подальшої роботи над цілісним і валідним інструментом. Цей аналіз є лише початком більш комплексного процесу, необхідного для створення науково обґрунтованого і практично корисного інструменту вимірювання. Майбутні дослідження відіграватимуть вирішальну роль у подальшому вдосконаленні опитувальника для визначення інформаційної поведінки щодо екологічної інформації та забезпеченні його актуальності, надійності та валідності в різноманітних контекстах.

Водночас варто зазначити, що, хоча в опитувальника є сильні сторони, він має і певні недоліки, як-от суб'єктивність самооцінювання, що може ускладнювати відображення реальних особливостей поведінки. Також зауважимо, що одним опитувальником важко охопити всю багатовимірність інформаційної поведінки людей, так само як за допомогою опитувальників складно виявити вплив контекстуальних чинників (наприклад, місце, час і ситуація) на фактичне використання і споживання інформації.

Список використаних джерел

Вознесенська, О. Л. (2011). Медіа-активність як фактор становлення особистості сучасного студента. У II Міжнародна науково-практична конференція «Гене́за буття особистості» (19–20 грудня 2011 року), Т. 2 (с. 18–25). Київ: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство».

Найдюнова, Л. А., Череповська, Н. І., Умеренкова, Н. Ф., Дятел, Н. Л., Вознесенська, О. Л., Кузін, К. Ю., & Гутник, К. Ю. (2021). *Діагностично-розвивальний проєкт «Медіакультура в часи пандемії». Част. 3: Медіапрактики підлітків України в умовах карантинних обмежень*. Довідковий бюлетень (Упоряд. І. М. Найдюнов, & Т. В. Данилова). Інститут соціальної та політичної психології НАПН України.

Agarwal, N. K. (2022). Integrating models and integrated models: towards a unified model of information seeking behaviour. *Information Research: an international electronic journal*, 27 (1). <https://doi.org/10.47989/irpaper922>

Agarwal, N. K. (2023). La investigación del comportamiento de la información en el siglo XXI: el viaje hasta ahora. *Informatio. Revista Del Instituto De Información De La Facultad De Información Y Comunicación*, 28 (1), 100–146. <https://doi.org/10.35643/Info.28.1.5>

Ahn, J., & Noh, G.-Y. (2020). Determinants of environmental risk information seeking: an emphasis on institutional trust and personal control. *Health, Risk & Society*, 22 (3-4), 214–230. <https://doi.org/10.1080/13698575.2020.1813261>

Ayalon, A., & Aharoni, N. (2024). Information-seeking behavior, information overload, and digital well-being in times of crisis. In M. Skov, P. Innocenti, E. Late, T. Gorichanaz, & E. Greifeneder (Eds.), *ISIC 2024 Adjunct Proceedings: The 15th Information Behaviour Conference* (p. 4). Aalborg University Open Publishing. <https://doi.org/10.54337/aau738071833>

Bates, M. J. (2017). Information behavior. In J. D. McDonald, & M. Levine-Clark (Eds.), *Encyclopedia of library and information sciences* (4th ed., pp. 2074–2085). CRC Press. <https://doi.org/10.1081/E-ELIS4>

Belkin, N. J. (2005). Anomalous state of knowledge. In K. E. Fisher, S. Erdelez, & E. F. McKechnie (Eds.), *Theories of information behavior* (pp. 44–48). Information Today, Inc.

Borgstede, C. V., & Andersson, K. (2010). Environmental information—Explanatory factors for information behavior. *Sustainability*, 2 (9), 2785–2798. <https://doi.org/10.3390/su2092785>

Case, D. O., & Given, L. M. (2016). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs, and behavior* (4th ed.). Emerald Books.

- Cho, H., Pham, M. T. N., Leonard, K. N., & Urban, A. C. (2022). A systematic literature review on image information needs and behaviors. *Journal of Documentation*, 78 (2), 207–227. <https://doi.org/10.1108/JD-10-2020-0172>
- Choo, C. W. (2017). Seeking and avoiding information in a risky world. *Information Research*, 22 (3), 765. Retrieved from <http://InformationR.net/ir/22-3/paper765.html>
- D'Amato, A., Giaccherini, M., & Zoli, M. (2019). The role of information sources and providers in shaping green behaviors: Evidence from Europe. *Ecological Economics*, 164, 106292. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.04.004>
- Dagliūtė, R. (2023). Environmental information: Different sources different levels of pro-environmental behaviours? *Sustainability*, 15 (20), 14773. <https://doi.org/10.3390/su152014773>
- Given, L. M., Case, D. O., & Willson, R. (2023). *Looking for information: Examining research on how people engage with information* (5th ed.). Emerald.
- Gohdes, A. R., & Steinert-Threlkeld, Z. C. (2024). Civilian behavior on social media during civil war. *American Journal of Political Science*, 1–16. <https://doi.org/10.1111/ajps.12899>
- Griffin, R. J., Dunwoody, S., & Yang, Z. J. (2013). Linking risk messages to information seeking and processing. *Annals of the International Communication Association*, 36 (1), 323–362. <https://doi.org/10.1080/23808985.2013.11679138>
- Hmielowski, J. D., Donaway, R., & Wang, M. Y. (2018). Environmental risk information seeking: The differential roles of anxiety and hopelessness. *Environmental Communication*, 13 (7), 894–908. <https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1500926>
- Hryhorczuk, D., Levy, B. S., Prodanchuk, M., Kravchuk, O., Bubalo, N., Hryhorczuk, A., & Erickson, T. B. (2024). The environmental health impacts of Russia's war on Ukraine. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*, 19 (1). <https://doi.org/10.1186/s12995-023-00398-y>
- Kahlor, L. A., Olson, H. C., Markman, A. B., & Wang, W. (2020). Avoiding trouble: Exploring environmental risk information avoidance intentions. *Environment and Behavior*, 52 (2), 187–218. <https://doi.org/10.1177/0013916518799149>
- Karimi, S., Liobikienė, G., Saadi, H., & Sepahvand, F. (2021). The influence of media usage on Iranian students' pro-environmental behaviors: An application of the extended theory of planned behavior. *Sustainability*, 13 (15), 8299. <https://doi.org/10.3390/su13158299>
- Kuhlthau, C. C. (1991). Inside the search process: Information seeking from the user's perspective. *Journal of the American Society for Information Science*, 42 (5), 361–371. Retrieved from https://ils.unc.edu/courses/2014_fall/inls151_003/Readings/Kuhlthau_Inside_Search_Process_1991.pdf
- Lachlan, K. A., DiCairano, J., & Spence, P. R. (2024). Looking beyond the television: Variability in information seeking patterns and mitigation behaviors during Hurricane Ian. *Progress in Disaster Science*, 23, 100336. <https://doi.org/10.1016/j.pdisas.2024.100336>
- Lawson, C., Adhikari, S., Gifford, C., & Fischer, L. (2024). Burning through information: An investigation of information sources and information seeking behavior during 2020 Oregon wildfires. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 113, 104841. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2024.104841>
- Meng, Y., Chung, D., & Zhang, A. (2023). The effect of social media environmental information exposure on the intention to participate in pro-environmental behavior. *PLOS ONE*, 18 (11), e0294577. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0294577>
- Rahmi, R., Joho, H., & Shirai, T. (2018). An analysis of natural disaster-related information-seeking behavior using temporal stages. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 70 (7), 715–728. <https://doi.org/10.1002/asi.24155>
- Savolainen, R. (2008). *Everyday information practices: A social phenomenological perspective*. Scarecrow Press.
- Schleußinger, M., Hansen, P., & Ramberg, R. (2023). Immersive information seeking—A scoping review of information seeking in virtual reality environments. *Journal of Information Science*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/01655515231174384>
- Spence, P., Lachlan, K., & Burke, M. (2008). Crisis preparation, media use, and information seeking: Patterns across Katrina evacuees and lessons learned for crisis communication. *Journal of Emergency Management*, 6 (2), 11–23. <https://doi.org/10.5055/jem.2008.0009>
- Jean, B. S., Gorham, U., & Bonsignore, E. (2021). *Understanding human information behavior: When, how, and why people interact with information*. Rowman & Littlefield.
- Wilson, T. D. (2022). *Exploring information behaviour: An introduction*. Retrieved from: <https://informationr.net/ir/Exploring%20information%20behaviour.pdf>
- Wilson, T. D., & Maceviciute, E. (2025). Information seeking in a time of war: Coping with stress in Lithuania during the Russia/Ukraine war. *Journal of Documentation*, 81 (7), 31–62. <https://doi.org/10.1108/JD-06-2024-0156>

Wilson, T. D. (1999). Models in information behaviour research. *Journal of Documentation*, 55, 249–270. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000007145>

Xiao, Y., Liu, X., & Ren, T. (2022). Internet use and pro-environmental behavior: Evidence from China. *PLOS ONE*, 17 (1), e0262644. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0262644>

Zhong, H., Han, Z., & Hansen, P. (2023). A systematic review of information practices research. *Journal of Documentation*, 79 (1), 245–267. <https://doi.org/10.1108/JD-02-2022-0044>

References

Agarwal, N. K. (2022). Integrating models and integrated models: towards a unified model of information seeking behaviour. *Information Research: an international electronic journal*, 27 (1). <https://doi.org/10.47989/irpaper922> (in English).

Agarwal, N. K. (2023). La investigación del comportamiento de la información en el siglo XXI: el viaje hasta ahora. *Informatio. Revista Del Instituto De Información De La Facultad De Información Y Comunicación*, 28 (1), 100–146. <https://doi.org/10.35643/Info.28.1.5> (in Spanish)

Ahn, J., & Noh, G.-Y. (2020). Determinants of environmental risk information seeking: an emphasis on institutional trust and personal control. *Health, Risk & Society*, 22(3-4), 214–230. <https://doi.org/10.1080/13698575.2020.1813261> (in English)

Ayalon, A., & Aharony, N. (2024). Information-seeking behavior, information overload, and digital well-being in times of crisis. In M. Skov, P. Innocenti, E. Late, T. Gorichanaz, & E. Greifeneder (Eds.), *ISIC 2024 Adjunct Proceedings: The 15th Information Behaviour Conference* (p. 4). Aalborg University Open Publishing. <https://doi.org/10.54337/aau738071833> (in English)

Bates, M. J. (2017). Information behavior. In J. D. McDonald, & M. Levine-Clark (Eds.), *Encyclopedia of library and information sciences* (4th ed., pp. 2074–2085). CRC Press. <https://doi.org/10.1081/E-ELIS4> (in English)

Belkin, N. J. (2005). Anomalous state of knowledge. In K. E. Fisher, S. Erdelez, & E. F. McKechnie (Eds.), *Theories of information behavior* (pp. 44–48). Information Today, Inc. (in English)

Borgstede, C. v., & Andersson, K. (2010). Environmental information—Explanatory factors for information behavior. *Sustainability*, 2 (9), 2785–2798. <https://doi.org/10.3390/su2092785> (in English)

Case, D. O., & Given, L. M. (2016). *Looking for information: A survey of research on information seeking, needs, and behavior* (4th ed.). Emerald Books. (in English)

Cho, H., Pham, M. T. N., Leonard, K. N., & Urban, A. C. (2022). A systematic literature review on image information needs and behaviors. *Journal of Documentation*, 78 (2), 207–227. <https://doi.org/10.1108/JD-10-2020-0172> (in English)

Choo, C. W. (2017). Seeking and avoiding information in a risky world. *Information Research*, 22(3), 765. <http://InformationR.net/ir/22-3/paper765.html> (in English)

D'Amato, A., Giaccherini, M., & Zoli, M. (2019). The role of information sources and providers in shaping green behaviors: Evidence from Europe. *Ecological Economics*, 164, 106292. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.04.004> (in English)

Dagiliūtė, R. (2023). Environmental information: Different sources different levels of pro-environmental behaviours? *Sustainability*, 15 (20), 14773. <https://doi.org/10.3390/su152014773> (in English)

Given, L. M., Case, D. O., & Willson, R. (2023). *Looking for information: Examining research on how people engage with information* (5th ed.). Emerald. (in English)

Gohdes, A. R., & Steinert-Threlkeld, Z. C. (2024). Civilian behavior on social media during civil war. *American Journal of Political Science*, 1–16. <https://doi.org/10.1111/ajps.12899> (in English)

Griffin, R. J., Dunwoody, S., & Yang, Z. J. (2013). Linking risk messages to information seeking and processing. *Annals of the International Communication Association*, 36(1), 323–362. <https://doi.org/10.1080/23808985.2013.11679138> (in English)

Hmielowski, J. D., Donaway, R., & Wang, M. Y. (2018). Environmental risk information seeking: The differential roles of anxiety and hopelessness. *Environmental Communication*, 13 (7), 894–908. <https://doi.org/10.1080/17524032.2018.1500926> (in English)

Hryhorczuk, D., Levy, B. S., Prodanchuk, M., Kravchuk, O., Bubalo, N., Hryhorczuk, A., & Erickson, T. B. (2024). The environmental health impacts of Russia's war on Ukraine. *Journal of Occupational Medicine and Toxicology*, 19 (1). <https://doi.org/10.1186/s12995-023-00398-y> (in English)

Kahlor, L. A., Olson, H. C., Markman, A. B., & Wang, W. (2020). Avoiding trouble: Exploring environmental risk information avoidance intentions. *Environment and Behavior*, 52(2), 187–218. <https://doi.org/10.1177/0013916518799149> (in English)

Karimi, S., Liobikienė, G., Saadi, H., & Sepahvand, F. (2021). The influence of media usage on Iranian students' pro-environmental behaviors: An application of the extended theory of planned behavior. *Sustainability*, 13 (15), 8299. <https://doi.org/10.3390/su13158299> (in English)

- Kuhlthau, C. C. (1991). Inside the search process: Information seeking from the user's perspective. *Journal of the American Society for Information Science*, 42 (5), 361–371. Retrieved from [https://ils.unc.edu/courses/2014_fall/inls151_003/Readings/Kuhlthau Inside Search Process 1991.pdf](https://ils.unc.edu/courses/2014_fall/inls151_003/Readings/Kuhlthau%20Inside%20Search%20Process%201991.pdf) (in English)
- Lachlan, K. A., DiCairano, J., & Spence, P. R. (2024). Looking beyond the television: Variability in information seeking patterns and mitigation behaviors during Hurricane Ian. *Progress in Disaster Science*, 23, 100336. <https://doi.org/10.1016/j.pdisas.2024.100336> (in English)
- Lawson, C., Adhikari, S., Gifford, C., & Fischer, L. (2024). Burning through information: An investigation of information sources and information seeking behavior during 2020 Oregon wildfires. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 113, 104841. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2024.104841> (in English)
- Meng, Y., Chung, D., & Zhang, A. (2023). The effect of social media environmental information exposure on the intention to participate in pro-environmental behavior. *PLOS ONE*, 18 (11), e0294577. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0294577> (in English)
- Naydonova, L. A., Cherepovska, N. I., Umerenkova, N. F., Dyatel, N. L., Voznesenska, O. L., Kuzin, K. Yu., & Hutnyk, K. Yu. (2021). *Diahnostychno-rozvyvalnyi proekt «Mediakultura v chasy pandemii». Chastyna 3: Mediapraktyky pidlitiv Ukrainy v umovakh karantynnykh obmezhen. Dovidkovyi biuleten* [Diagnostic and development project «Media culture in times of pandemic». Part. 3: Media practices of Ukrainian adolescents under quarantine restrictions. Reference bulletin]. (Compiled by I. M. Naydonov, & T. V. Danylova). Kyiv: Instytut sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPN Ukrainy. (in Ukrainian)
- Rahmi, R., Joho, H., & Shirai, T. (2018). An analysis of natural disaster-related information-seeking behavior using temporal stages. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 70 (7), 715–728. <https://doi.org/10.1002/asi.24155> (in English)
- Savolainen, R. (2008). *Everyday information practices: A social phenomenological perspective*. Scarecrow Press. (in English)
- Schleußinger, M., Hansen, P., & Ramberg, R. (2023). Immersive information seeking—A scoping review of information seeking in virtual reality environments. *Journal of Information Science*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/01655515231174384> (in English)
- Spence, P., Lachlan, K., & Burke, M. (2008). Crisis preparation, media use, and information seeking: Patterns across Katrina evacuees and lessons learned for crisis communication. *Journal of Emergency Management*, 6 (2), 11–23. <https://doi.org/10.5055/jem.2008.0009> (in English)
- Jean, B. S., Gorham, U., & Bonsignore, E. (2021). *Understanding human information behavior: When, how, and why people interact with information*. Rowman & Littlefield. (in English)
- Voznesenska, O. L. (2011). Mediaaktyvnist yak faktor stanovlennia osobystosti suchasnoho studenta [Media activity as a factor in the formation of the personality of a modern student]. In *II Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Henezza buttia osobystosti» (19–20 hrudnia 2011 roku)* [The II International Scientific and Practical Conference «Genesis of the Being of the Personality» (December 19–20, 2011)], Vol. 2 (pp. 18–25). Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. (in Ukrainian)
- Wilson, T. D. (2022). *Exploring information behaviour: An introduction*. Retrieved from: <https://informationr.net/ir/Exploring%20information%20behaviour.pdf> (in English)
- Wilson, T. D., & Maceviciute, E. (2025). Information seeking in a time of war: Coping with stress in Lithuania during the Russia/Ukraine war. *Journal of Documentation*, 81 (7), 31–62. <https://doi.org/10.1108/JD-06-2024-0156> (in English)
- Wilson, T. D. (1999). Models in information behaviour research. *Journal of Documentation*, 55, 249–270. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000007145> (in English)
- Xiao, Y., Liu, X., & Ren, T. (2022). Internet use and pro-environmental behavior: Evidence from China. *PLOS ONE*, 17 (1), e0262644. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0262644> (in English)
- Zhong, H., Han, Z., & Hansen, P. (2023). A systematic review of information practices research. *Journal of Documentation*, 79 (1), 245–267. <https://doi.org/10.1108/JD-02-2022-0044> (in English)